

Reziliencia – Miért fontos és hogyan fejlesszük a gyermekek lelki ellenálló képességét?

RPI ORSZÁGJÁRÓ PEDAGÓGUS KONFERENCIÁJA, 2024. 08.28. DEBRECEN

HOMOKI ANDREA PHD. HABIL. GFE EGÉSZSÉG- ÉS SZOCIÁLIS TUDOMÁNYI KAR,
TANSZÉKVEZETŐ, FŐISKOLAI TANÁR

„Vége van a nyárnak...”

Személyes történetünk-megéléseink, valóságunk.

Rugalmasság: a gyermeki tisztaság, egyszerűség, vidámság,
játékosság – párhuzam.

GYERMEKI LÉLEK - RUGALMAS

*„ A ki nem úgy fogadja az Isten országát, mint gyermek, semmiképen
sem megy be abba.” (Márk 10:15.)*

Reziliencia megközelítések

fa

„Az egyén *sikeres alkalmazkodó képessége, előremutató viselkedése a hosszan tartó kedvezőtlen – külső vagy belső – hatások, súlyos traumák ellenére.*” (Chicetti-Cohen 2006:14)

lótusz

„A reziliencia azon személyes és környezeti tényezőket foglalja magában, amelyek elősegítik a *veszélyeztetett életkörülmények ellenére történő sikeres alkalmazkodást*, enyhítik a stressz negatív hatásait és lehetővé teszik a változásokkal való adaptív megküzdést.” (KISS –VAJDA és mtsai 2015:94.)

Lapvirág

[www. Varaszlatosmagyarország.hu](http://www.Varaszlatosmagyarország.hu)

Reziliens életút” = *iskolai sikerek* (Ceglédi 2012)

„A reziliencia nem szűkíthető le az iskolai eredményességre. „...minden hátrányos helyzetű, jól tanuló gyermek feltehetően reziliens, azonban *nem minden reziliens gyermek jó tanuló.*” (Homoki 2014)

Humánökológiai megközelítése

Reziliencia (resilient-rugalmasság)

„A humánökológia az ember és környezetének kölcsönhatására helyezi a hangsúlyt, illetve az embert és környezetét egy rendszernek tekinti.

*Ahhoz, hogy az ember szükségleteit ki tudja elégíteni és problémáit meg tudja oldani, **közlekednie kell** (mozognia), **kapcsolatokat kell teremteni** ebben a rendszerben, és így létrejön **a kommunális adaptáció (alkalmazkodás)** a fizikai és emberi környezet között.*

*Nyilvánvaló, hogy a **különböző természeti és mesterséges környezeti feltételek** között különbözőképpen alakulnak ezek a kapcsolatok, és az emberek **különbözőképpen** elégítik ki szükségleteiket és **oldják meg problémáikat.**” (Dávid – Estefánné 2008:6 Idézi: Homoki 2014:8)*

Jellemzők

Rendszerelméleti
megközelítés

Multidiszciplinaritás

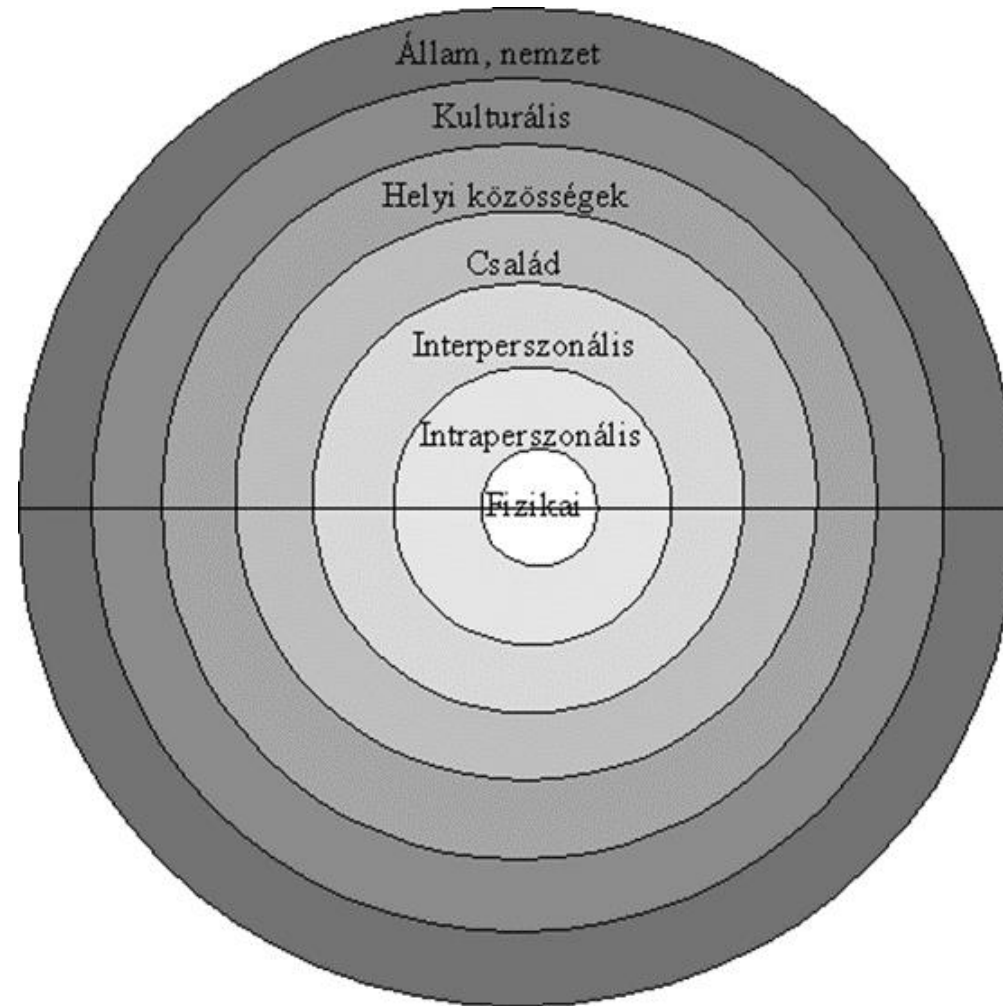
Multidimenzionalitás
(rekurzivitás és reciprocitás)

Spirál effektus

Fejleszthetőség

Reziliencia ≠ Rezisztenciával

Diffúzió

Welch Humán ökörendszer modellje

<http://szocialis-gondozo.lapunk.hu/?modul=oldal&tartalom=670906> 2014.03.03.

Újfajta szemléleti keret

„Chandler (2013a) szerint a rezilienciaalapú gondolkodás újfajta kérdéseket vet fel a bennünket körülvevő világgal kapcsolatban.

Bourbeau (2013) szerint a reziliencia lényegi tartalmát használóinak többsége nem tárja fel.

Ignatieff (2015) szerint a fogalom máris „túhasznált”, Neocleous (2013a) szerint pedig egyenesen „minden és bármi” is lehet.

A reziliencia azonban, divatos túlhasználtsága mellett is értékes, sőt megkerülhetetlen fogalma a korszerű gondolkodásnak, amely:

az ökológiától a biztonságstudományig,

a politológiától a kormányzati stratégiáig,

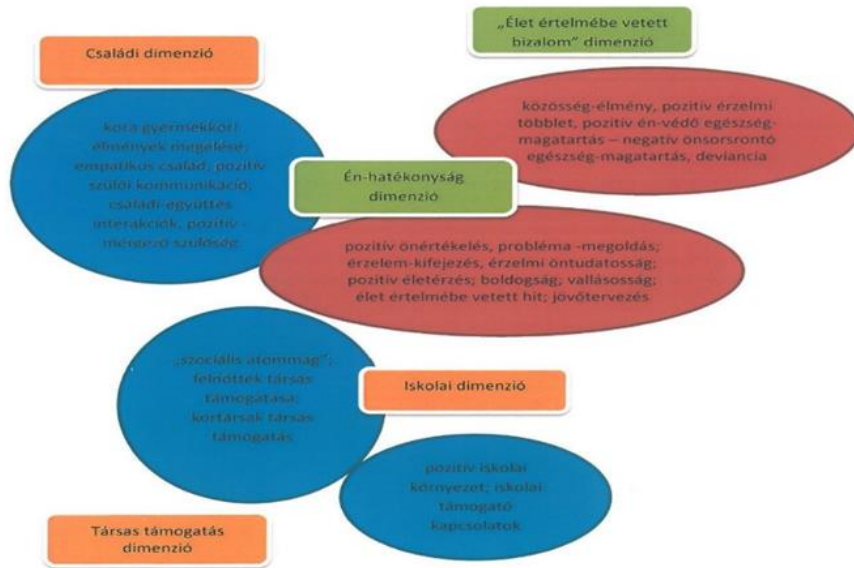
a gyermekpszichológiától a társadalomtudományokig számos területen termékenyítette meg az alap- és alkalmazott kutatások eszköztárát és megközelítését,

a rezilienciaalapú stratégiák implementálása pedig több esetben bizonyítható gyakorlati eredményekkel szolgált.” (Székely 2015:7)

Gyerekreziiliencia modell és skálák fejlesztése

I. Gyermeki reziliencia modell (2011-2014)

Reziliencia – multidimenzióális jelenség, fejleszthető tényezők rendszerének modellálása

II. GYIRM fejlesztés (2015-2016)

1. Reziliencia-skálák validálása, magyar adaptációja (CYRM 28 és GYIRM 20/25; [GYIRM 30](#))
2. Pilot: Reziliencia-szintek egyéni mérése szakellátásban (nevelőszülőknél és lakásotthonokban) élő gyermekek körében (N=250)

Családi dimenzió	„Szüleimmel/nevelőszüleimmel/ gondozóimmal gyakran megbeszélem a rossz érzéseimet”
Társas támogatás dimenzió	„Barátaimmal szoros kapcsolatban állok” „Sok barátom, ismerősöm van”
Iskolai dimenzió	„Iskolában elismernek, támogatnak” „Az osztályban jó tanulónak számítok”
Én-hatékonyság dimenzió	„Értékesnek, szeretetre méltónak érzem magam”
Élet értelmébe vetett bizalom dimenzió	„Hiszek abban, hogy értelme van az életemnek, és mindennek, ami velem történik, oka van”
+ speciális kérdések gyermekvédelmi szakellátásban élő kiskorúakra vonatkozóan	„Megnyugtató számomra, hogy a gyámomhoz őszinte vagyok”

Programfejlesztési célok - reziliencia

önismeret

aktivitás

kommunikációs készség

probléma megoldás, helyzetfelismerés,

bizalom, önbizalom, önértékelés

anya- szülő-gondozó-gyermek kapcsolat mélyítése
(empátia, bizalom, nyílt szeretetkommunikáció, érzelem megélés, **érzelemkifejezés technikái**)

családi belső és külső támogató kapcsolatok, együttműködési stratégiák fejlesztése

szülői érzékenyítés a gyermekek életkori és egyéni testi, lelki, mentális szükségleteire

családi együttes tevékenységek fejlesztése

Hatottak a gyermeki reziliencia alakulására:

Családi dimenzióhoz

Iskolai dimenzióhoz

Társas támogatás dimenzióhoz

Énhatékonysághoz

Élet értelmébe vetett bizalomhoz kapcsolódó tényezői esetében.

III.Hatékonyág (2017-2022) (Rubeus)

Innovatív gyermekjóléti modellprogramok eredményei

A gyermekjóléti alapellátás területén megvalósított modellprogramok sikeresek voltak:

- a **szülő-gyermek kapcsolat** erősítésében,
- a szülőknek gyermekeikkel megélt **közös pozitív élményt biztosító, minőségi programok** szervezésében,
- a szülők szakemberek felé való **nyitottság, bizalom** növelésében,
- az intenzív támogatás nyújtása révén a **családi koherencia-érzésének** növelésében,
- a **családi konfliktusok mérséklése**, kezelhetőbbé tételében, esetleg megszűnésében,
- a szakmai **team-munka** és szakmai identitás erősítésében.

Ezek a hatások és változások a gyermeki reziliencia alakulását tekintve minden évben szignifikáns pozitív elmozdulást eredményeztek.

2-18% közötti szintnövekedés

IV. szakasz (2023-2026) gyermekvédelmi szakellátás Szakmamódszertani fejlesztés pilot program keretében

Affektív (szív)

Kognitív (ész)

Képzések (többféle – többeknek)

Haladási irány (elmélet-gyakorlat)

Célcsoportok (kicsik és nagyok)

Színterek (online és valós tér)

Gyermeki(ség)

Nyitottság, befogadás, elkötelezettség,

Szeretethezért egyszerűség

Reziliencia és a hit, vallás kapcsolata

Konnatív (viselkedés)

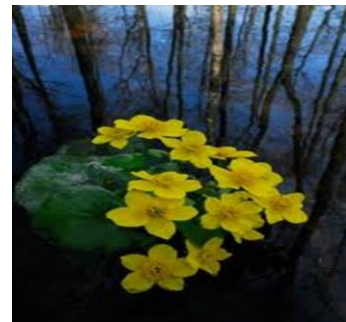
Megvalósítás (tervezés, rálátás,
visszacsatolás)

„Hétköznapi varázslatok” Egyediség

„Eszköztár fejlesztése”

„*ordinary magic*” (Masten 2001-2012)

(varazslatosmagyarország.hu)

EGÉSZség

Szándék

Szabad akarat

Tudatosság

Rálátás

Törődés, gondoskodás

Egészségértés

Szeged-Csanádi Egyházmegye

Szent Ágota Gyermekvédelmi Szolgáltató

9 helyszínen

18 alkalommal

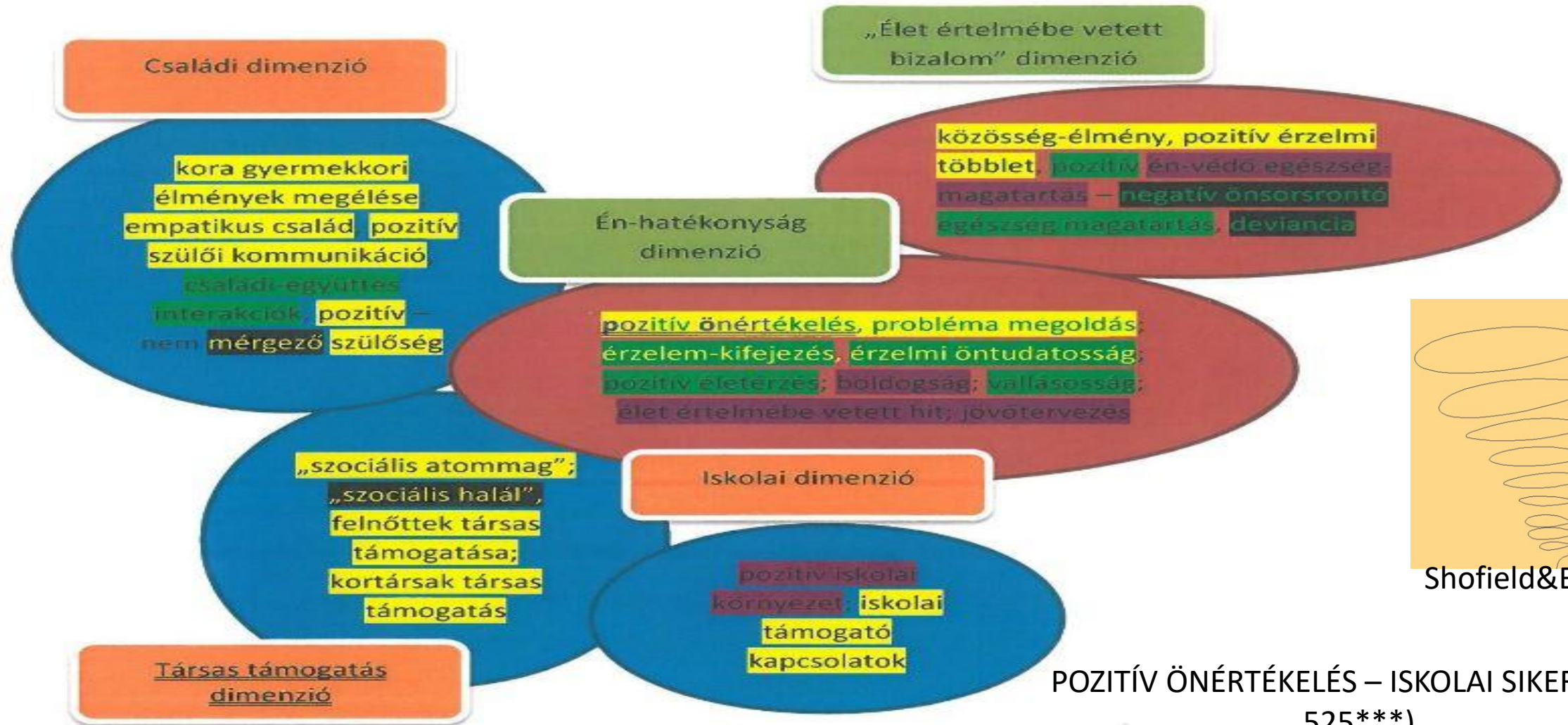
36 órában személyes jelenléttel megvalósított képzési program.

Előkészítő szakaszban 2 alkalommal elméleti online előadások, videofelvételek.

A képzési szakasz óraszám: 40 óra.

Célcsoport: gyermekvédelmi szakellátásban dolgozó nevelő, pedagógus, szakmai vezető, gyermekfelügyelő.

A reziliencia fejlesztésében rejlő lehetőségek – kiindulási alap (összefüggések-rendszerhatások felfedezése a szakmai munkában)

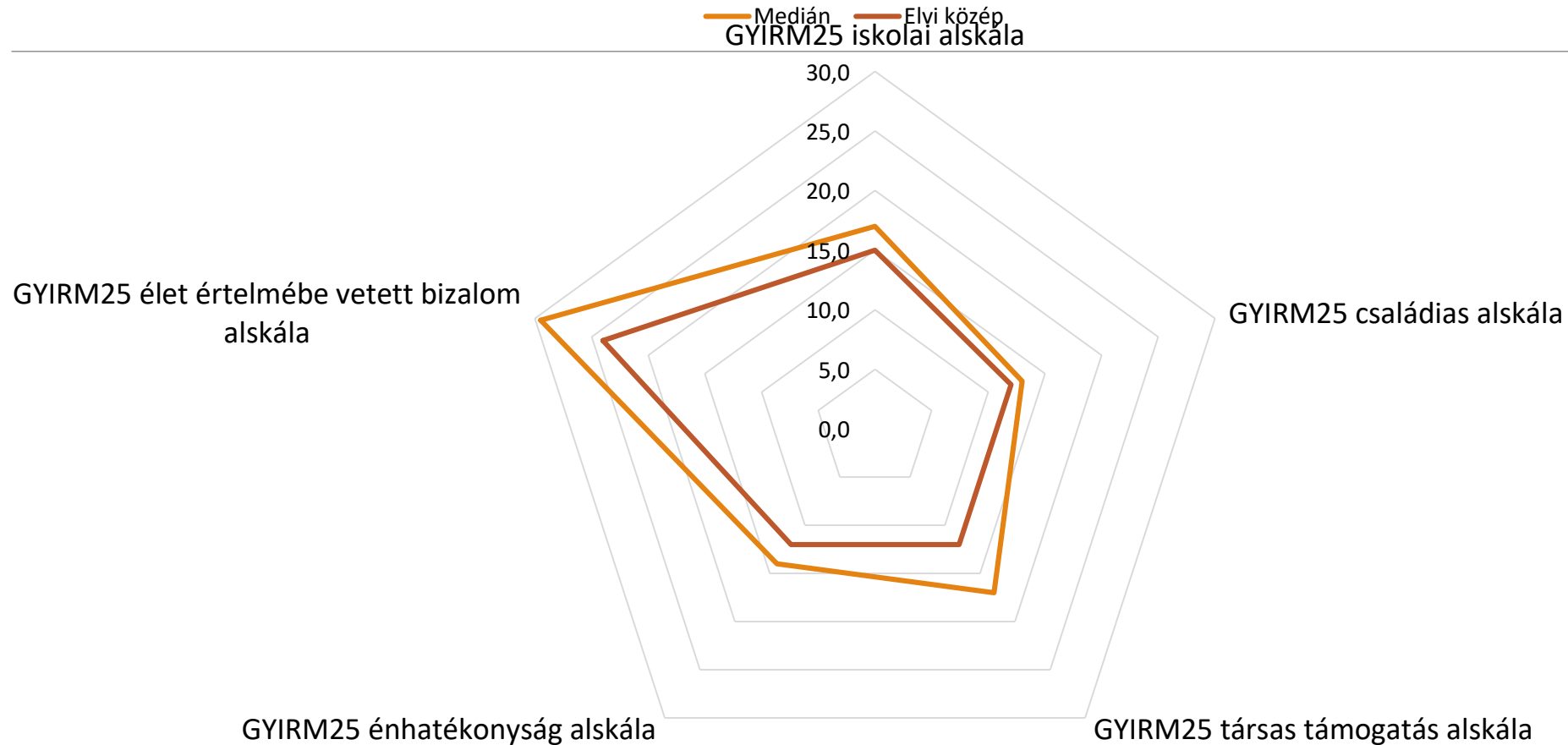

Shofield&Beek (2000)

POZITÍV ÖNÉRTÉKELÉS – ISKOLAI SIKER (Korr., 525***)

Alskálák szerinti meghatározottság

Skála elvi közéértéke és az eloszlás közéértékének alakulása alskálákon

Rálátások az összefüggésekre - eredmények

1. **tanult tehetetlenség – szociális halál, kapcsolatnélküliség és a mérgező szülőség együttállása**
2. **mérgező szülő – érzelm kifejezés nehézségei**
3. **deviancia, destruktív magatartás, egészségmagatartás és az érzelmi öntudatosság, problémamegoldás és önértékelés együttállása**
4. **mérgező szülő-deviancia**
5. **társas támogató közegekbe való integráltsági szint és az élményprogramokba való bevonhatóság kérdése**
6. **a családi együttes interakciók (tervezett és ad hoc) során megvalósuló JELENlét jelentősége**
7. **a gondozó pozitív visszacsatolása, erősítése, pozitív empatikus kommunikációjának hatása az énhatékonyság összes tényezőjére**
8. **kiegész és bullyingprevenció lehetősége**

Mérés és megértés, tisztán(rá)látás fejlődése

Lehetőségek, tapasztalatok iskolákban, kollégiumokban:

Innováció maga a mérőeszköz is, amely célcsoportra formált és validált.

Mérés? Már megint? attitűddel avagy tudatosan a szociális munka, szociálpedagógia, pedagógiai munka innovatív eszközeként használva:

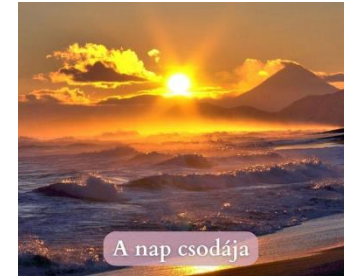
Ahogy a szakemberek látják, tapasztalták a hétköznapi munkavégzésben:

„Idézetek”

aTapolcsányi Általános Iskola és Kollégium igazgatójától kollégái és pszichológusuk

tapasztalatairól, a többcélú alkalmazhatóságról és egy óvodai, iskolai szociális segítő tollából...

6+1 fontos életszervezési kiindulási pont a gyermeki és felnőtt reziliens működéshez

BBB – 3 B

HHH – 3 H

Bizalom

Belső Béke

Boldogság

„Én ítéletre jöttem e világra, hogy akik nem látnak, lássanak, és akik látnak, vakká legyenek.”
János Evangéliuma 9:32

„Szép dolog pedig fáradozni a jóban mindenkor, és nem csupán akkor, ha köztetek vagyok.”
Galata 4:18

KÖSZÖNÖM A MEGTISZTELŐ FIGYELMET!